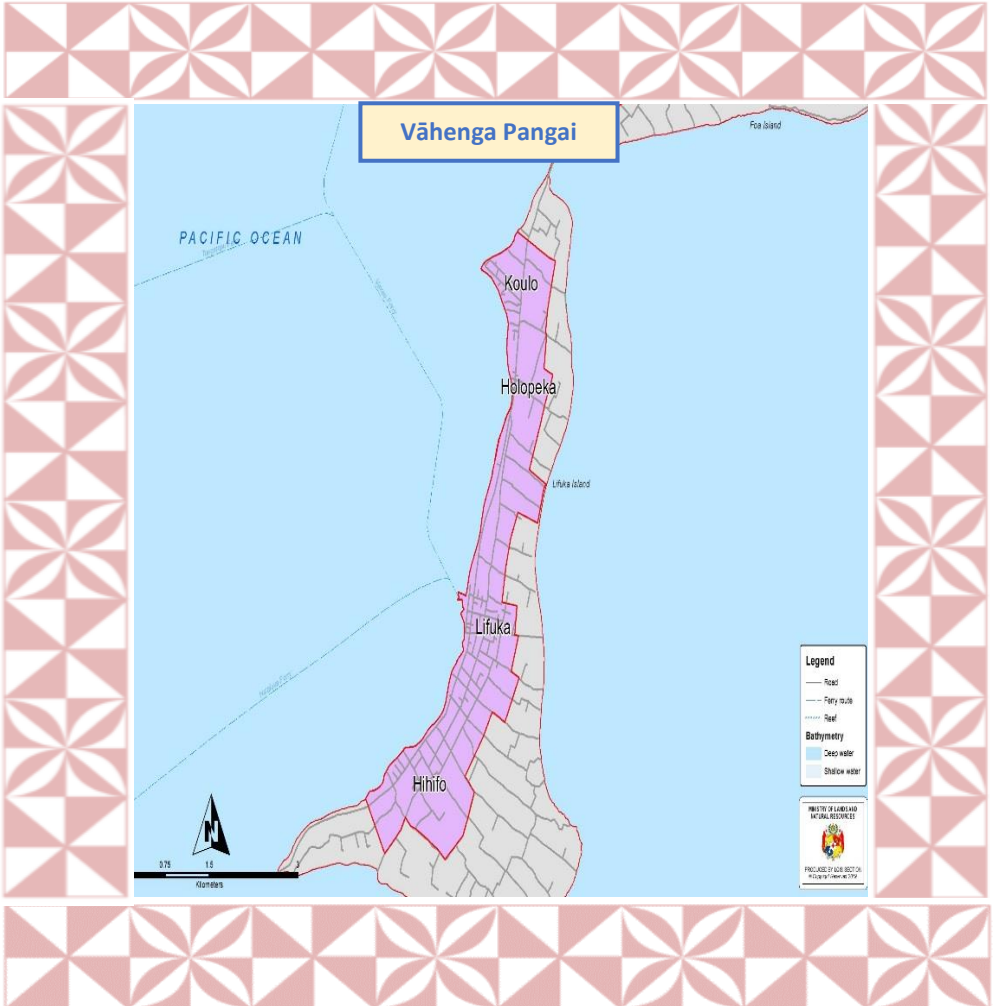

Pule'anga 'o Tonga

FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO HOLOPEKA

"TUKU ATU 'O E FAKAMATALÁ KI HE TOKO TAHA KOTOA"

© Copyright Tonga Statistics Department (TSD) 2020

Tonga Statistics Department
P.O. Box 149
Nukuálofa,
Kingdom of Tonga

Website: <https://tongastats.gov.to>
Email: dept@stats.gov.to

Kanotohi

Talateu.....	1
Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.....	1
Kakai' mo e faingatā'ia'.....	5
To'onga mo'ui 'a e kakai'.....	6
Lesisita filii mo e kaati fakafonua.....	8
Kakai' moe ma'u ngāue.....	8
Ko e ngaahi Fakamatata 'o e 'api'.....	9

Lisi 'o e ngaahi tēpile'.

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi 'a e ápi nofoánga 'i he kolo' ni 2016, 2011, 2006.....	1
Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.....	2
Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.....	2
Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enua tui fakalotú/siasí'.....	2
Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a.....	3
Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.....	3
Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangatá 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku malava ke nau ngāue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u 'oku ngāue'aki ai'.....	4
Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga, 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initāneti'.....	4
Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta'u 2 pe lahi ange 'oku nau faingatā'ia'.....	5
Tēpile 10: Tokolahi 'o e ma'u Kava Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.....	6
Tēpile 11: Tokolahi 'o e ma'u Kava mālohi' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.....	6
Tēpile 12: Tokolahi 'o e kakai ifi sikaleti' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.....	7
Tēpile 13: Tokolahi ó e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange'.....	7
Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine ne nau lesisita filii'.....	8
Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga.....	8
Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine' mo honau tefito'i ngāue.....	8
Tēpile 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.....	9
Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.....	9
Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue.....	9
Tēpile 20: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.....	9
Tēpile 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api'.....	10
Tēpile 22: Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga'.....	10
Tēpile 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.....	10
Tēpile 24: Ma'u'anga vai inu.....	11
Tēpile 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlō mo honau tu'u'anga 'i he 'api nofo'anga'.....	11
Tēpile 26: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.....	11
Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founa hono faka'auha 'o e veve'.....	12
Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.....	12

Lisi 'o e ngaahi Fakatātā'.

Fakatātā 1: Pēsēti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enua tui fakalotu pe siasi.....	2
Fakatātā 2: Pēsēti 'o e founa hono ma'u 'o ha 'api'.....	10

Talateu

Ko e fakamatala fakakolo ko 'eni', 'oku fakatau'u ia ke fakafoki atu 'a e koloa mahu'inga ne mou 'omai ma'a'e Potungāue'ni, lolotonga 'a hono fakahoko 'a e savea tohi kakai fakamuimui tahá, 'i he ta'u 2016. Ko e ngaahi fakamatala ne mou vahevahe mai', **ko e koloa mahu'inga mo fisifisimu'a ia ki he Potungāue pea mo e fonua'**. 'Oku tokoni lahi ia ki he ngaahi palani fakamāmani lahi, mo e taumu'a fakalalaka tu'uloa' (SDG) pea pehē ki he kaveinga langa fakalalaka fakafonua 'a Tongá (TSDF). Pea 'ikai ko ia pē, ka 'oku tokoni lahi 'a ho'omou ngaahi fakamatala' ki he taha 'o e ngaahi taumu'a 'a e Potungāue Sitetistika 'o Tonga'; **"ke ne a'usia ha tu'unga 'oku laulōtahá; pea ke falala'anga mo tonu 'a e ngaahi fakamatala 'oku tuku atu mei he potungae"**. Ko ia, 'e matu'aki tokoni 'aupito 'a e ngaahi fakamatala kuo mou 'omai, 'i he taimi 'oku fiema'u ke fatu mo lalanga ai, 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e pule'angá mo e fonuá fakalūkufua.

FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO HOLOPEKA

Hingoa 'o e vāhenga':	Pangai
Hingoa 'o e vahefonua'	Ha'apai
Hingoa 'o e vāhenga filii'	Ha'apai 12

Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.

Ko e koloa mahu'inga taha 'o ha fonua, ko hono kakai; he ko hono 'uhingá, he ko kinautolu 'oku nau langa fakalalaka faka'ekonōmika 'a e fonuá. Ko ia ai, 'oku tuku atu ai 'a e ngaahi fakamatala' ni fekau'aki mo e tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi, koe'uhi ke 'ilo mo ma'u tatai ki ai 'a e toko taha kotoa pē 'i he kolo'ni.

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi 'a e ápi nofo'anga 'i he kolo' ni 2016, 2011, 2006.

1.1: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine'	Tokolahi e kakai		
	2016	2011	2006
Kātoa	126	141	193
Tangata	58	65	95
Fefine	68	76	98
<i>'Avalisi e tokolahi e kakai tangata' ki he kakai fefine 'e toko 100 kotoa pē.</i>	85	86	97
1.2: 1.2: Ngaahi 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga, 2016.		
Kātoa	26		
'Api nofo'anga 'oku nofo'i	22		
'Api nofo'anga 'ikai nofo'i	4		
<i>'Avalisi 'o e tokolahi 'i he 'api nofo'anga</i>	6		

Ko e tokolahi 'o e kakai' na'e nofo 'i he kolo' ni 'i he Tohi Kakai 'o e 2016 na'e fe'unga moe toko 126, 'a ia ne holo'aki 'a e toko 15 mei he Tohi Kakai 'o e 2011 pea toe holo'aki 'a e toko 67 mei he Tohi Kakai 'o e 2006. Pea mei he vaha'a ta'u ko ia ' na'e tokolahi taha 'a e kakai fefine' 'i he kakai tangata (Tepile 1.1).

Ko e ngaahi 'api nofo'anga fakakātoa 'e 22 na'e nofo'i' pea ko e 'api nofo'anga leva 'e 4 na'e 'ikai nofo'i. 'Oku fakafuofua leva ki he toko 6 'a e tokolahi 'i he 'api nofo'anga (Tepile 1.2).

Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.

Kolo 'o e fa'ē he taimi ne fanau'i ai ha tokotaha	Tokolahi e kakai
Kātoa	126
Holopeka	77
Ngaahi kolo kehe 'i Tonga' ni	47
Ngaahi fonua muli	2

Ko e tokolahitaha 'o e kakai ne fānau'i kinautolu 'i Holopeka 'a ia ko e toko 77, pea ko e toko 47 leva ne fān'u'i kinautolu he ngaahi kolo kehe pe 'i Tonga ni. Ne lekooti mai e toko 2 na'e fanau'i he ngaahi fonua muli.

Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.

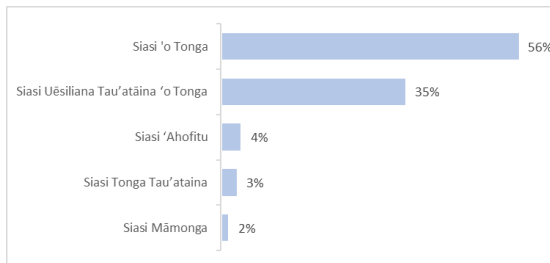
Tu'unga fakamali	Tokolahi e kakai
Kātoa	126
Te'eki Mali	66
Mali	49
Tu'unga fakamali kehe	11

Tokolahi taha 'o e kakai 'oku te'eki kenau mali 'a ia ne toko 66, pea ko e toko 49 leva ko kinautolu ia kuo nau 'osi mali. Ko e toenga leva ko e toko 11 ko kinautolu ia 'oku nau uitou mo 'i he ngaahi tu'unga fakamali kehe.

Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enau tui fakalotú/siasí'.

Lotu/ Siasi	Tokolahi e kakai
Kātoa	126
Siasi 'o Tonga	71
Siasi Uēsiliania Tau'atāina 'o Tonga	44
Siasi 'Ahofitu	5
Siasi Tonga Tau'ataina	4
Siasi Māmonga	2

Fakatātā 1: Pēseti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enau tui fakalotu pe siasi.

Ko e tokolahi taha 'o e kakai 'oku nau Siasi 'o Tonga 'a ia ko e toko 71, pea hoko hake ki ai ko e Siasi Uesiliania Tau'ataina 'o Tonga ne toko 44. Ko e siasi tokosi'i taha ko e Siasi Māmonga 'a ia ne toko 2 pea moe Siasi Tonga Tau'ataina ne toko 4.

Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a

Tokolahi 'o e kakai' mo honau ta'u motu'a'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	126	58	68
Si'i hifo he ta'u 1	3	1	2
Ta'u 1 - 4	14	7	7
Ta'u 5 - 9	15	8	7
Ta'u 10 - 14	12	4	8
Ta'u 15 - 19	11	5	6
Ta'u 20 - 24	8	4	4
Ta'u 25 - 29	8	5	3
Ta'u 30 - 34	12	8	4
Ta'u 35 - 39	9	3	6
Ta'u 40 - 44	5	2	3
Ta'u 45 - 49	6	2	4
Ta'u 50 - 54	2	2	-
Ta'u 55 - 59	2	-	2
Ta'u 60 - 64	6	3	3
Ta'u 65 - 69	5	2	3
Ta'u 70 pe lahi ange	8	2	6

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' mo honau ta'u motu'a' 'oku toko 15 ai 'a e fanau 'oku nau 'i he vaha'a ta'u 5-9, 'a ia 'oku tokolahi taha ai 'a e kakai tangata (8) 'i he kakai fefine (7). Ko e ta'u motu'a tokosi'i tahá na'e tatau pe 'a e tokolahi 'i he vaha'a ta'u 50-54 pea mo e 60-64 'a ia ko e toko 2. Na'e lōloa tahá pē 'a e mo'ui 'a e kakai fefine he 'oku nau tokolahi taha pē 'i hono 'ausia 'a e ta'u motu'a 70 pe lahi ange' ko e toko 6

Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.

Fānau ako lolotonga mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	40	17	23
Ta'u 5 - 9	14	7	7
Ta'u 10 - 14	12	4	8
Ta'u 15 - 19	11	5	6
Ta'u 20 - 24	1	1	-
Ta'u 25 - 29	-	-	-
Ta'u 30 - 34	1	-	1
Ta'u 35 pe lahi ange	1	-	1

Ko e tokolahi 'o e fānau 'oku nau kei 'i he ako', ko e fānau 'e 14 'i he ta'u 5-9 'a ia ne tokolahi tatau pe ai e fānau fefine mo e fānau tangata ko e toko 7. Koe tokosi'i taha leva ne tatau pe ai e tokolahi 'o e vaha'a ta'u 20-24,30-34, pea mo e ta'u 35 pe lahi ange koe toko 1 'a ia 'oku lolotonga 'i he ako.

Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangatá 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku malava ke nau ngāue'aki 'a e 'initāneti' mo e feitu'u 'oku ngāue'aki ai'.

Malava ngāue'aki 'a e 'initāneti'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	94	42	52
'Ikai	51	21	30
'Io	43	21	22
Feitu'u 'oku ngāue'aki ai e 'initāneti'			
'Api nofo'anga	12	7	5
Fale 'initāneti	-	-	-
Me'angaue 'initāneti ta'etotongi	-	-	-
Ngaue'anga	8	4	4
'Apiako	3	1	2
Ngaahi feitu'u kehe	-	-	-

Ko e toko 51 e tokolahi 'o e kakai 'oku 'ikai kenau malava 'o ngāue'aki 'a e 'initāneti. Ko e toenga leva koe toko 43 koe kakai ia 'oku malava 'o ngāue'aki 'a e 'initāneti,'a ia koe lahitaha koe ngāue'aki e 'initāneti mei he 'api nofo'anga (12).

Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga, 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initāneti'.

Ngāue'aki ha telefoni to'oto'o.	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	94	42	52
'Ikai	51	21	30
'Io	43	21	22
Malava ma'u ha 'initāneti he telefoni to'oto'o'			
'Ikai	14	4	10
'Io	29	17	12
Taumu'a 'o e ngāue'aki e 'initāneti' he telefoni to'oto'o'			
Fakaako	-	-	-
Mītia fakasōsiale	5	3	2
Faiva ngaluope	-	-	-
Ngāue mo e pisinisi	-	-	-
Fetu'utaki	24	14	10
Fakamatala 'o ha koloa	-	-	-
Tanaki fakamatala	-	-	-
Taumu'a kehe	-	-	-

Na'e toko 43 'a e tokolahi 'o e kakai 'oku nau malava 'o ngāue'aki 'a e 'initāneti ki he ngaahi 'uhinga kehekehe. Pea koe toko 29 'o kinautolu 'oku nau ngāue'aki lahitaha 'a e 'initāneti 'i he telefoni to'oto'o ki he fetu'utaki (24).

Kakai' mo e faingatā'ia'.

Ko e taumu'a fakalalakala tu'uloā mo e taumu'a fakafonua 'a e fonuā, 'oku fai 'a hono tokangaekina makehe 'a e kakai tu'u lavea ngofuā, 'o hangē ko e kakai 'oku 'i ai ha ngaahi faingata'ia 'i he sió pe vakai fanongo', 'alú pe lué, manatu', tokangaekina fakataautaha' pea mo e fetu'utaki', koe'uhi ko honau mahu'inga' ke 'oua te nau tuenoa pe ongo'i lí'ekina.

Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta'u 2 pe lahi ange 'oku nau faingatā'ia.

Kātoa	120	55	65
Sio/Vakai	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he vakai	116	55	61
Faingatā'ia si'isi'i pē	3	-	3
Faingatā'ia lahi	-	-	-
Po'uli 'a e vakai	1	-	1
Fanongo	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he fanongo	117	55	62
Faingatā'ia si'isi'i pē	3	-	3
Faingatā'ia lahi	-	-	-
'Ikai ke toe lava 'o fanongo	-	-	-
'Alu/Lue	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he álu/lue	111	52	59
Faingatā'ia si'isi'i pe	6	2	4
Faingatā'ia lahi	-	-	-
'Ikai lava ke toe 'alu/lue	3	1	2
Manatu	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he manatu	117	55	62
Faingatā'ia si'isi'i pē	3	-	3
Faingatā'ia lahi	-	-	-
'Ikai ke toe lava 'o manatu	-	-	-
Tokangaekina fakataautaha	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he tokangaekina	117	55	62
Faingatā'ia si'isi'i pē	1	-	1
Faingatā'ia lahi	-	-	-
'Ikai lava ke ne tokanga'i ia	2	0	2
Fetu'utaki	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'ia he fetu'utaki	117	54	63
Faingatā'ia si'isi'i pē he fetu'utaki	1	-	1
Faingatā'ia lahi he fetu'utaki	-	-	-
'Ikai lava 'o fetu'utaki	2	1	1

Ko e tokolahi fakakatoa e kakai. Ko e pēseti 'e 92 pe lahi ange 'i he fakakātoa 'o e kakai, 'oku 'ikai ha faingatā'ia 'i he 'enua sio' pe vakai, 'alu' pe lue', manatu', fanongo', fetu'utaki' mo hono tokanga'i pē 'e kinautolu fakafa'ituitui'. Ko e pēseti pē 'e 8 pe si'i hifo, 'oku nau faingatā'ia lahi pea mo 'ikai pē toe lava ha me'a.

To'onga mo'ui 'a e kakai'.

Tēpile 10: Tokolahi 'o e ma'u Kava Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.

Kava - Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava -Tonga	65	13	52
Ma'u Kava - Tonga	29	29	-
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	3	3	-
Ta'u 25 - 29	5	5	-
Ta'u 30 - 34	7	7	-
Ta'u 35 pe lahi ange	14	14	-
Hokohoko pe tu'o lahi			
Kātoanga makehe	-	-	-
Tu'o taha 'i he uike	-	-	-
Tu'o 2 pe 3 'i he uike	15	15	-
Tu'o 4 ki he 6 'i he uike	14	14	-
'Aho mo e pō kotoa pē	-	-	-

Na'e toko 29 na'a nau ma'u kava tonga, pea koe kakai tangata 'ata'atā pe. Ko e tokolahi taha 'o e ma'u kava tonga ko kinautolu ko ia 'i he vaha'a ta'u 35 pe lahi ange,'a ia 'oku toki fakahoko tu'a 2 pe 3 'i he uike(15).

Tēpile 11: Tokolahi 'o e ma'u Kava mālohi' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.

Kava mālohi	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava mālohi	83	34	49
Ma'u Kava mālohi	11	8	3
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	-	-	-
Ta'u 25 - 29	2	2	-
Ta'u 30 - 34	1	1	-
Ta'u 35 mo e lahi ange	8	5	3
Hokohoko pe tu'olahi			
Tātaaitaha e inu tu'o 1 ki he 2 he uike	1	1	-
Toki fakahoko pē'i ha me'a 'oku fai tu'o 3-7 'i he uike	10	7	3
Taimi pē'e ni'ihahi e inu tu'o 8 ki he 14 he uike	-	-	-
Ma'u pētū'o 15-21 'i he uike	-	-	-
Hokohoko: tu'o 22 pe lahi ange 'i he uike.	-	-	-

Na'e toko 11 na'a nau ma'u kava mālohi 'i he ta'u 25 pe lahi ange, pea tokolahi taha ko e kakai tangata 'e toko 8 pea ne toko 3 ko e kakai fefine. Ko e tokolahi taha pe 'o kinautolu 'oku nau ma'u kava mālohi ko kinautolu ko ia 'i he ta'u 35 pe lahi ange' pea toki fakahoko pē'i ha me'a 'oku fai tu'o 3-7 'i he uike (10).

Tēpīle 12: Tokolahi 'o e kakai ifi sikaleti' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.

Ifi sikaleti	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi sikaleti	83	34	49
Ifi sikaleti	11	8	3
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	-	-	-
Ta'u 25 - 29	2	2	-
Ta'u 30 - 34	1	1	-
Ta'u 35 pe lahi ange	8	5	3
Hokohoko pe tu'olahi			
S'isi' puha tapaka 'e 1 'i he uike	1	1	-
Toki fakahoko pē'i he ngaahi kātoanga	10	7	3
'oku fai pe fo'i sikaleti 'e 5 'i he 'aho	-	-	-
Hokohoko puha sikaleti 'e 1 'i he 'aho	-	-	-
Ifi lahi pe puha sikaleti 'e 1 'i he 'aho	-	-	-

Na'e toko 11 na'a nau ifi sikaleti', pea tokolahi taha pe ai 'a e kakai tangata koe toko 8. Na'e lekooti mai ai 'a e fefine 'e toko 3 'oku ifi sikaleti. Koe tokolahi taha pe 'o kinautolu 'oku nau ifi sikaleti ko kinautolu ko ia 'i he vaha'a ta'u 35 pe lahi ange pea tokolahi taha pe 'oku nau toki fakahoko pe 'i he ngaahi kātoanga 'oku fai pe fo'i sikaleti 'e 5 he 'aho

Tēpīle 13: Tokolahi ó e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange'.

Ifi tapaka Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi tapaka Tonga	72	24	48
Ifi tapaka Tonga	22	18	4
Kulupu fakata'u e nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	1	1	-
Ta'u 25 - 29	4	4	-
Ta'u 30 - 34	4	4	-
Ta'u 35 pe lahi ange	13	9	4
Hokohoko pe tu'o lahi			
S'isi'i, fo'i tapaka 1-2 'i he 'aho	-	-	-
Toki fakahoko pe 'i ha kātoanga, fo'i tapaka 'e 5 he 'aho.	5	2	3
Hokohoko, fo'i tapaka 'e 10 'i he 'aho	17	16	1
Ifi lahi fo'i tapaka 'e 15 'i he 'aho.	-	-	-

Na'e toko 22 na'a nau ifi tapaka-Tonga', pea tokolahi taha koe kakai tangata (18). Ko e tokolahi taha pe ko kinautolu ko ia 'i he vaha'a ta'u 35 pe lahi ange 'oku nau ifi hokohoko pe fo'i tapaka 'e 10 'i he 'aho (17).

Lesisita fili' mo e kaati fakafonua'.

Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine ne nau lesisita fili'.

Lesisita fili	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	69	32	37
Lesisita Fili	62	30	32
'Ikai lesisita fili	7	2	5
'UHINGA NA'E 'IKAI KE LESISITA FILI AI			
Kātoa	7	2	5
Folau ki tu'a pule'anga	-	-	-
Na'e puke	1	-	1
Na'e 'ikai ke mahu'inga'ia he fili	-	-	-
'Ikai 'ilo'i e feitu'u fai'anga fili	2	1	1
Ha toe 'uhinga kehe	4	1	3

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' kuo nau 'osi lesisita fili koe toko 62 pea koe toko 7 leva na'e 'ikai ke nau lesisita fili 'a ia ko kinautolu ia na'e 'i ai 'enau ngaahi 'uhinga kehe pe (4).

Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kaati Fakafonua	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	82	38	44
'Io	57	29	28
'Ikai	25	9	16

Ko e tokolahi taha koe toko 57 ku 'osi 'i ai 'enau kaati fakafonua. Pea koe toko 25 leva ko kinautolu ia ne 'ikai ke 'i ai ha 'anau kaati fakafonua.

Kakai' moe ma'u ngāue'.

Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine' mo honau tefito'i ngāue.

Tefito'i ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	82	38	44
Pule ngāue	1	1	-
Ngāue taautaha	4	4	-
Ngāue ma'u vāhenga 'i he pule'anga	13	9	4
Ngāue ma'u vāhenga 'i he ngaue'anga tautaha	4	3	1
Ngaoihi koloa ke faka'aonga'i fakafo'ituitui	22	14	8
Ngāue ki he fāmili ta'e ma'u vāhenga	1	-	1
Ngāue faka'api ta'etotongi ma'a'e fāmili	3	-	3
Ngāue 'ikai fakakouna	-	-	-
Tokotaha ako taimi kakato	11	5	6
Tokotaha ako 'ikai taimi kakato	-	-	-
Ngāue faka'api	16	-	16
Mālōlō mei he ngāue'anga' pe toulekeleka	7	2	5
'Ikai ma'u ngāue	-	-	-
Faingata'a'ia fakaesino pe faka'atamai	-	-	-

Ko e tefito' ngāue 'oku tokolahi taha, ko e ngāue ke ma'u ha pa'anga ko e toko 22 pea koe tefito'i ngāue tokosi'i taha leva ko e tokotaha ngāue ki he fāmili ta'e ma'u ha vāhenga ko e toko 1.

Tēpile 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kakai ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi ma'u ngāue	48	31	17
'ikai ma'u ngāue	18	2	16
Peseti 'o e 'ikai ma'u ngāue	27.3	6.1	48.5

Ko e toko 48 kātoa e kau ma'u ngāue 'i he ta'u 15 pe lahi ange,'a ia koe toko 31 ai e kakai tangata 'oku ma'u ngāue kae toko 17 'a e kakai fefine, pea koe toko 18 leva 'oku ika ma'u ngāue ne tokolahi taha pe ai 'a e kakai fefine (16).

Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.

To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi 'o e to'utupu ma'u ngāue	5	4	1
Tokolahi 'o e to'utupu 'ikai ma'u ngāue	3	-	3
Peseti óku 'ikai ma'u ngāue	38	-	75

Ko e fānau to'utupu fakakātoa 'e 5 'oku nau ma'u ngāue 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangata' koe toko 4 'i he kakai fefine ne toko 1. Ko e toko 3 leva 'oku 'ikai ma'u ngāue koe kakai fefine katoa.

Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāué.

Lakanga ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	48	31	17
Tokotaha Pule Ngāue	-	-	-
Tokotaha Ngāue fakapalōfesinale	6	5	1
Tokotaha ngāue fakatekinikale	4	1	3
Ngāue fakakalake	1	-	1
Ngāue fefakatau'aki	6	2	4
Tokotaha ngāue 'i he ngoué mo e toutai	17	17	-
Ngāue fakamea'a	12	4	8
Ngāue fakamisini	-	-	-
Ngaahi ngāue kehekehe	1	1	-
Taumalu'i 'a 'Ene 'Afió	1	1	-

Koe tokolahi taha 'o e kakai tangata' 'oku nau ngoue mo e toutai (17) ka e tokolahi taha pe kakai fefine 'i he ngaue fakamea'a (8).

Ko e ngaahi Fakamatala 'o e 'api'.

Ko e ngaahi fakamatala ko 'eni 'oku fekau'aki ia mo e tu'unga e nofo 'a e kakai' 'i honau ngaahi 'api nofo'anga' 'i he koló.

Tēpile 20: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.

Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.
Kātoa	22
Ma'u vāhenga pau	10
Ma'u'anga pa'anga mei he pisinisi tautaha	2
Ma'u'anga pa'anga mei he fakatau atu ha koloa	1
Ma'u'anga pa'anga mei he 'api 'oku lisi atu	-
Ma'u'anga pa'anga mei he fale nofo totongi	-
Ma'u'anga pa'anga mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua	8
Ma'u'anga pa'anga malōlō mei he ngaue'anga	1
'ikai ha ma'u'anga pa'anga	-

Koe tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e toko 'api 'e 47 ko 'enau tefito'i ma'u'anga pa'anga koe ma'u vāhenga pau (10) pea koe tokosi'i taha' leva ne tatau pe 'a kinautolu ko ia 'oku ma'u'anga pa'anga malōlō mei he ngāue'anga (1) mo kinautolu ko 'enau ma'u'anga pa'anga ko e fakatau atu ha koloa (1).

Tēpile 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api'.

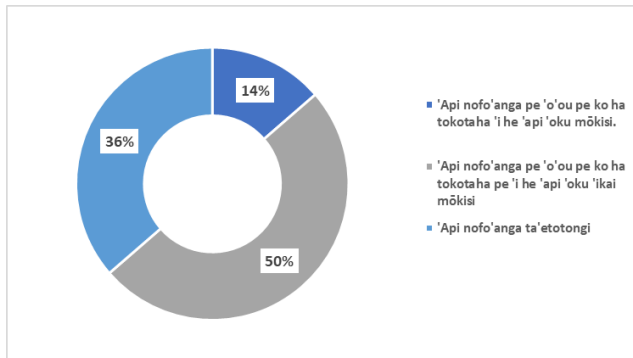
Pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
'Ikai ha pa'anga ma'u mai	-
Ma'u 'a e pa'anga ne foaki mai	22
Feitu'u ne foaki mei ai e pa'anga	
Foaki mei tu'a pule'anga	3
Foaki mei tu'a pule'anga mo e fakalotofonua	18
Foaki fakalotofonua pē	1

Koe ngaahi 'api nofo'anga 'e 22 kuo nau ma'u e pa'anga 'ofa mai pea na'e 'ikai lekooti mai ha 'api 'oku 'ikai ma'u ha pa'anga foaki mai. Ko e lahi taha ko e pa'anga foaki mai mei tu'a pule'anga mo e fakalotofonua.

Tēpile 22: Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga.

Founa hono ma'u 'o ha 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Kātoa	22
'Api nofo'anga pe 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku mōkisi.	3
'Api nofo'anga pe 'o'ou pe ko ha tokotaha pe 'i he 'api 'oku 'ikai mōkisi	11
'Api nofo totongi	-
'Api nofo'anga ta'etotongi	8

Fakatātā 2: Pēseti pe Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga.

Ko e lahi taha' koe ngaahi 'api nofo'anga koe 'api 'e 11 (50%) ko e 'api nofo'anga pe 'o'ou pe ko ha tokotaha pe 'i he 'api 'oku 'ikai mokisi.

Tēpile 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.

Ngaahi naunau langa fale'	Faliki	'Ato	Holisi
Kātoa	22	22	22
Papa pe palaiuti	7	-	33
Kapa pe 'alaminiume	-	22	-
Piliki pe sima	15	-	8
Ngaahi naunau tukufakafonua	-	-	-
Ngaahi naunau kehe	-	-	-

Ko e ngaahi naunau angamaheni 'oku tau ngāue'aki ki he langa fale koe sima, piliki ki he faliki 'o e fale (15) kapa ki he 'ato (22) pea pehe foki ki he papa pe palaiuti ki he holisi 'o e fale (33).

Tēpile 24: Ma'u'anga vai inu.

Vai Inu	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
Vai Tupu	-
Vai Sima	18
Vai Sima pe tangike mei he kaungā'api' pe fakakolo	3
Hina Vai	-
Vai haka	-

Ko e lahi taha 'a e ngaahi 'api nofo'anga (18)'oku nau inu pe mei he vai sima pe 'i honau ngaahi 'api

Tēpile 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlō mo honau tu'u'anga 'i he 'api nofo'anga'.

Falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Kātoa	22
Falemālōlō pālangi	19
Falemālōlō lingi	-
Falemālōlō ponu	3
Falemālōlō makehe	-
Tu'u'anga 'o e falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Kātoa	22
'I loto 'i he 'api nofo'anga'	15
'I he loto 'api	7
Feitu'u kehe	-

Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 19 na'a nau ngāue'aki 'a e falemālōlō pālangi, pea 'oku tu'u pe 'i loto 'i he 'api nofo'anga (15).

Tēpile 26: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.

Sitou	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
Ngaue'aki e sitou	19
'Ikai ngaue'aki e sitou	3
Ma'u'anga ivi ki he feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
'Uhila	2
Kasa	6
Kalasinini	-
Fefie, pulu, nge'esi niu tafu afi	14
Ma'u'anga ivi mei natula	-
Ma'u'anga ivi makehe	-
Tu'u'anga 'o e feitu'u feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
Peito 'i he fale nofo'anga	9
'Ikai ha loki kai pe peito 'i he fale nofo'anga	8
Feime'atokoni 'i tu'a	5
Peito feime'atokoni 'i tu'a	-
Tu'u'anga makehe	-

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga 'oku 'i ai 'enua sitou (19) pea 'oku ngāue'aki lahi taha 'a e fefie, pulu pe koe tafu afi (14), pea lahi 'a e ngaahi 'api nofo'anga 'oku 'i ai pe peito 'i he fale nofo'anga (9).

Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founa hono faka'auha 'o e veve'.

Founa hono faka'auha 'o e veve'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22
Fetuku veve 'a e pule'anga'	-
Fetuku veve fakafo'ituitui	-
Tutu e vevé	22
Fakapopo	-
Tanu e vevé 'i he loto 'api' / vao	-

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 22 'oku nau ngāue'aki 'a e tutu e veve ko e founa ia ki hono faka'auha 'enau veve.

Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.

Koloa pe naunau he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.	Pēseti 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	22	100
sitou	19	86
TV	12	71
telefoni to'oto'o	20	91
misini DVD / CD	12	55
komipiuta to'oto'o	8	36
ka	8	36
veeni	6	27
Misini fō	17	
'aisi fakapoloka	9	82
'aisi fakamokomoko	11	
pasikala	9	4
misini tuitui	17	77
loli	2	9
paiki	1	5
vaka	3	14

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga 'oku nau malava 'o ngāue'aki mo ma'u 'a e telefoni to'oto'o pea moe sitou, pea ko e tokosi'i taha ko e ngaahi 'api ko ia ne nau malava 'o ngāue'aki 'a e loli pea moe paiki.